

R É S Z L E T E S B E S Z Á M O L Ó

A Nemzeti Erdőprogram 2013. évi feladatainak végrehajtása

I. A NEP nemzetközi vonatkozásai, időszerűsége

I./1. Az erdészeti politika nemzetközi és európai környezete

Az erdő az emberi életre jelentős hatást gyakorol, mivel javai és szolgáltatásai - megújítható jellegüknél fogva - azon kevés természeti erőforrás közé tartoznak, amelyek fenntartható módon képesek alapvető szükségletek kielégítését biztosítani. Amennyiben e javak és szolgáltatások a fenntartható erdőgazdálkodás szabályainak megfelelően kerülnek igénybevételre, úgy természetbarát, biztosítása során a legkisebb környezeti terhelést okozó termék állítható elő, mely bármely más helyettesítő termékhez képest jobban szolgálja a természet és környezet védelmét, sőt egyes esetekben más káros folyamatok hatásainak részleges semlegesítésére is alkalmas.

E felismeréstől vezérelve az **Európai Unió Erdészeti Stratégiája** és **Erdészeti Cselekvési Terve**, az **Európai Erdők Védelmének Miniszteri Konferenciája**, az **ENSZ Erdészeti Fórum** határozatai, valamint a FAO és az ENSZ miniszteri konferenciái, az 1992-es és 2002-es ENSZ csúcskonferenciák és az ENSZ Közgyűlés 1997-es ülésszaka, különösen az ENSZ Közgyűlésen 2007. december 17-én elfogadott, Joghatással Nem Rendelkező Általános Erdészeti Eszköz (NLBI) is közös célul tűzte ki a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítását, amely olyan kiemelkedően fontos közérdekű célok megvalósítását szolgálja, mint a:

- a klímaváltozás hatásainak mérséklése,
- a biológiai sokféleség védelme,
- a fa, mint megújuló nyersanyag, és energiaforrás biztosítása,
- a vidéki lakosság munka- és megélhetési lehetőségeinek javítása.
- a termőtalaj, a mezőgazdasági területek védelme,
- az ivóvízbázisok védelme,
- az ország lakossága testi-lelki felüdülésének biztosítása,
- az élet minőségének javítása.

A fenti feladatok azért valósíthatók meg az erdőgazdálkodás keretében, mert **valamennyi erdő három, egymástól elválaszthatatlan alapfunkcióval rendelkezik, egyszerre tölt be környezeti, gazdasági és társadalmi szerepet.** E három alapfunkció magyar javaslat alapján került elfogadásra az 1972-es Buenos Aires-i

Világkongresszuson, és azóta nemzetközi erdészeti politika alaptézisét képezi. A három funkció egymáshoz viszonyított relatív fontossága természetesen területenként változik, **amelyek kiegyensúlyozott érvényesülését a fenntartható erdőgazdálkodás során kell biztosítani.**

I./2. Európai Erdők Védelmének Miniszteri Konferenciája

Az ENSZ a fenntartható fejlődés biztosításával kapcsolatos problémákat az 1992. évi Riói Föld-csúcson aláírt nemzetközi egyezményekben (biodiverzitás, klímaváltozás) próbálta kezelni, amelyek mindegyike az erdőkre, és az erdőgazdálkodásra vonatkozó kötelezettségeket is jelent.

Jelentős erdészetpolitikai esemény volt 2007-ben a már említett, Joghatással Nem Rendelkező Általános Erdészeti Eszköz elfogadása az ENSZ közgyűlésen, azonban kifejezetten az erdőkre, és az erdőgazdálkodásra vonatkozó, nemzetközi joghatással bíró keretegyezmény mind a mai napig nem született, sem világ-, sem európai szinten.

Európában azonban 1990-ben megkezdődött egy kormányzati szintű, az európai erdők védelmével foglalkozó folyamat, amely **az Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciái (MCPFE, újabb nevén Európai Erdők - FE)** során az elmúlt majd 20 évben az európai erdészeti-politikai folyamatok meghatározó fórumává vált. Az eddig megtartott 6 konferencia (Strasbourg 1990., Helsinki 1993., Lisszabon 1998., Bécs 2003., Varsó 2007, Osló 2011.) alatt összesen **21 határozatot fogadtak el.**

E határozatokban az aláíró tagországok önkéntes kötelezettség-vállalás mellett olyan célokat fogadtak el, amelyek teljes mértékben igazodnak a nemzetközi folyamatokhoz, kötelezettségekhez, és amelyek gyakorlatilag az európai erdészeti politika alapját képezik. A folyamatnak jelenleg 46 résztvevője van, köztük az összes EU tagállam és önálló jogi személyként maga az EU is. Magyarország e folyamatban a kezdetektől fogva részt vesz.

A miniszteri konferenciák során eddig elfogadott határozatok a fenntartható erdőgazdálkodással és az erdők védelmével kapcsolatban a legfontosabb kérdéseket, kihívásokat már nevesítették és azokkal kapcsolatban az első öt miniszteri konferencián elfogadott 19 határozatban megfelelő iránymutatásokat adtak. **Az FE határozatok végrehajtásának legfontosabb nemzeti eszközei a nemzeti erdőprogramok, melyek ötvözik a globális és regionális célkitűzéseket és a nemzeti lehetőségek figyelembe vételével jelölik ki a megoldásokhoz vezető intézkedéseket.** A nemzetközi erdészeti szervezetek, köztük a FAO is a nemzeti erdőprogramokat tekinti az erdészeti politika meghatározó, az erdőt érintő szakpolitikai törekvések közös fórumának, integráló eszközének. Európában szinte minden országban van már elfogadott, vagy előkészítés alatt álló nemzeti erdőprogram.

A FE utolsó két határozata (Osló 2011.) egyrészt mandátumot adott a tagországoknak egy joghatással is rendelkező európai erdészeti egyezmény tárgyalásainak megindítására, másrészt kijelölte a folyamat kereteit és céljait 2020-ig. Amennyiben az

egyezmény elfogadásra kerül, az első, kizárólag erdészeti tárgyú, joghatású, nemzetközi egyezmény jönne létre Európában, mely a jövőben iránymutatásul szolgálhatna egy globális erdészeti egyezmény létrehozásához is.

II. Hazai erdészetpolitika: Nemzeti Erdőprogram

II./1. A magyar Nemzeti Erdőprogram

A fenntarthatóság követelményét szem előtt tartva az erdővel kapcsolatos szakmapolitikai elvárások Magyarországon jelenleg az Európai Unió Erdészeti Cselekvési Tervével és az európai erdők védelmének 2003-as bécsi miniszteri konferenciájának 1-es határozatával összhangban kidolgozott, a 1110/2004. (X. 27.) Korm. határozattal elfogadott **Nemzeti Erdőprogramban** kerültek megfogalmazásra.

Az egész világon, de talán leginkább a Föld mérsékelt övi területein, az elmúlt évtizedekben az erdők társadalmi jelentősége nagymértékben megnőtt. Az erdők környezetvédelmi szerepe, anyagi és nem anyagi jellegű szolgáltatásai iránti igény miatt, az erdőgazdálkodás megítélése egyre kritikusabbá vált annak ellenére, hogy a fejlett erdőgazdálkodással rendelkező országok - köztük Magyarország - szakemberei már a múlt század vége óta tudatosan, a felsorolt társadalmi igények kielégítésére törekednek.

A Nemzeti Erdőprogram társadalmi elfogadottsága

A Nemzeti Erdőprogram az erdőhöz, az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó ágazatok és szakterületek képviselőinek bevonásával végzett szakmai munka és konzultációk eredményeként készült el. A program készítése során az erdőt érintő összes fontos uniós és hazai környezet- és természetvédelmi cél és elvárás figyelembe vételre került (Vízkeret Irányelv, Biológiai Sokféleség Egyezmény, Éghajlat-Változási Keretegyezmény, stb.). A munkába közvetlenül bevont, ágazati szakértők véleményén túl, a több forduló szakági és társadalmi egyeztetések eredményei is beépítésre kerültek a Nemzeti Erdőprogram Kormány által elfogadott, végső változatába.

Mindezek alapján a Nemzeti Erdőprogram egy országosan egyeztetett, az ágazatok közötti tervezési folyamatok összehangolása eredményeként a szakmapolitikákat integráló, középtávú programként került elfogadásra.

II./2. A Nemzeti Erdőprogram 2013. évi megvalósítása

A Nemzeti Erdőprogramról szóló 1110/2004. (X. 27.) Korm. határozat (továbbiakban: Határozat) 2. pontja alapján az erdőgazdálkodásért felelős miniszternek 2006. és 2015. között évente – az érintett miniszterekkel egyetértve – ki kell dolgoznia a Nemzeti Erdőprogram (NEP) megvalósításának éves tervét. Az eredményeket beszámoló formájában adja közre.

A Nemzeti Erdőprogram egy országosan elfogadott, az ágazatok közötti tervezési folyamatok összehangolása eredményeként a szakmapolitikákat integráló, középtávú programként került elfogadásra. Végrehajtása az érintett ágazati tevékenységek összehangolt megvalósításával történik, így az erdőt, erdőgazdálkodást érintően bármely ágazatban végzett minden hatósági, szabályozási, támogatási, tájékoztatási tevékenység a NEP végrehajtásaként értelmezhető.

Ezt figyelembe véve 2013. évre vonatkozóan is **komplex, ágazatok feletti feladatterv készült**, mely összefoglalta az érintett minisztériumok és szervezetek felelősségi körébe tartozó szabályozást és a működtetést biztosító, aktuális feladatokat.

A Nemzeti Erdőprogram bemutatása és tárgyévi eredményei

A Nemzeti Erdőprogram keretében, annak ágazatok közötti konszenzusát is tükrözve, 10 fejlesztési terület került meghatározásra, amelyek legfontosabb feladatai a következők:

1. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Olyan tulajdonosi, kezelői, intézményi szervezet kialakítása szükséges, amely hosszú távon biztosítja az állami erdővagyon megőrzését, a közcélú feladatok állami biztosítását, a termelés fejlesztését, és az azt kezelő szervezet működőképességét.”

2013. évi eredmények:

Az állami tulajdonban álló erdők többségének kezelését erre szakosodott, tartósan állami tulajdonban álló erdészeti társaságok látják el. Feladatuk a piaci viszonyok közti gazdálkodásuk során a vagyonkezelésükben lévő állami erdők, az erdővagyon védelme, megőrzése és gyarapítása. Az állami tulajdonú erdészeti társaságok tekintetében a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogok gyakorlására 2010. június 17. napjától az MFB Zrt. jogosult.

Az erdészeti társaságok az állami tulajdonban álló erdők vagyonkezelőjeként a rábízott vagyon gyarapítását a hatályos törvények betartásával és magas szintű szakmai munkával, elhivatottan biztosítják. A 22 állami erdészeti társaság 2013. évben 1 065 140 hektár állami erdőben és a hozzá kapcsolódó területen gazdálkodott. 2013. évben 8 243 hektár erdőfelújítást, illetve 136 hektár erdőtelepítést végeztek el.

A 2013. évi két közfoglalkoztatási programban mind a 22 állami erdészeti társaság részt vett, és ennek keretében a 2013. évi nyári program során március – október hónapokban 8031 fő, a 2013-2014. évi téli közfoglalkoztatási program során november – december hónapokban 4777 fő közfoglalkoztatott részére biztosítottak munkát. A két program megvalósulásához a BM 6,980,9 M Ft-tal, az erdészeti társaságok pedig 375,1 M Ft-tal járultak hozzá.

A hagyományos erdőgazdálkodásban megszokott gazdasági haszonvételek mellett az állami erdőterületeken kiemelten fontos az erdők védelmi és közjóléti funkcióinak biztosítása, így kiemelten a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a biológiai sokféleség megőrzése, a vízkészlet megóvása, az erózió és defláció elleni védelem, a természetvédelmi értékek megőrzése és bemutatása, a szociális- és közjóléti szolgáltatások nyújtása, valamint a szakmai oktatási-kutatási feladatok segítése. A 22 erdészeti társaság közül nyolc társaság 12 erdei kisvasutat üzemeltet, amely szintén közérdekű tevékenység.

A társaságok mintegy 20 ezer hektár parkerdőt kezelnek, de kiemelt közjóléti szolgáltatást további mintegy 100 ezer hektár erdőben biztosítanak. Az elmúlt évtizedekben az állami kezelésben lévő erdők biztosították az erdők közjóléti szolgáltatásainak meghatározó részét.

Az erdészeti társaságok közjóléti feladatainak ellátása a 2013. évben 2 804,5 M Ft költséget jelentett a társaságok számára. Ezen belül az erdei közjóléti létesítményekre, valamint az erdei iskolák fenntartására 2013. évben 1 468,6 M Ft-ot fordítottak a társaságok.

A többi 1 336,3 M Ft költség megoszlása tekintetében az erdei vasutakra 586,9 M Ft és egyéb fejlesztési, fenntartási munkákra (pl. pihenőházak, parkerdők, erdei múzeumok fenntartási – működtetési költségei, közjóléti programok és rendezvények költségei) 749,4 M Ft került elszámolásra.

A hazai gyalogos és kerékpáros turizmus fejlődésének elősegítése érdekében folyamatban van az Országos Kék Túra mentén egy menedékház-hálózat kiépítése. Ennek keretében nagyrészt meglévő, de romos állapotú, felújításra szoruló, kisebb részben újonnan építendő, egymástól napi járóföldnyire található menedékházak hálózatát alakítják ki. A 2013-ban induló projekt erdészeti társaságokat érintő fejlesztései részben társasági, részben az MFB Zrt. által 2012 decemberében nyújtott 510,6 M Ft tőkeemelésből, részben pályázati forrásokból valósulnak meg.

2. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Sürgető feladat a jelenleg nem művelt területen is az erdőgazdálkodás beindítása. Ez elősegíti többek között e területek gazdasági életbe való bevonását, a közcélú feladatokban történő részvételét, a tartamosság biztosítását az ország összes erdeiben.

Alcélok:

- a) a magán-erdőgazdálkodás keretfeltételeinek javítása,*
- b) a magán-erdőgazdálkodás vidékfejlesztésben betöltött szerepének érvényesítése,*
- c) a társadalomnak az erdők nyújtotta szolgáltatásokkal való kiegészítése.”*

2013. évi eredmények:

Az ország összes erdőtervezett területének jelenleg 42,7%-a, összesen 878 ezer hektár erdő van magántulajdonban. Ennek a területnek jelenleg 19%-án, azaz összesen 166 ezer hektáron nincs erdészeti hatóság által nyilvántartott erdőgazdálkodó.

Az elaprózott birtokszerkezetet, valamint az erdőkben a gazdálkodási feladatok szakaszos volta miatt ez az arány várhatóan a jövőben is csak lassan fog csökkenni.

A magántulajdonú erdőkben folyó gazdálkodás színvonala változó. A mintegy 37 ezer erdőgazdálkodó jellemzően kisüzemi területeken gazdálkodik (kb. 20 hektáros az átlagos üzemméret). A gazdálkodók közül számos magas, míg a többség közepes szakmai színvonalon gazdálkodik.

A beszámolót a Minisztérium nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Minisztérium álláspontjának.

A magán-erdőgazdálkodók 2013. évben 10 305 hektár első kivitelű erdőfelújítást, és 2 395 hektár erdőtelepítést hajtottak végre. A többéves erdősítések eredményessége összességében megfelelő. Ehhez jelentősen hozzájárultak a tisztán nemzeti költségvetési forrásból még 2013-ban is adható támogatások, amelyekre az uniós csatlakozásunk előtt keletkezett erdőtelepítések, illetve a 2007-ig keletkezett erdőfelújítási kötelezettségek esetében van lehetőség.

A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése kapcsán a Nemzeti Erdőprogramban meghatározott alcélok 2013. évi teljesítéséről szóló beszámoló adatsorai a táblázatos mellékletben találhatóak.

3. Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Az agrárátalakulás során felszabaduló területek erdősítése kiemelt szerepet játszik a klímaváltozás hatásai elleni küzdelemben, növeli a nemzeti erdővagyon, munkalehetőséget teremt, és folyamatos foglalkoztatást biztosít. Az erdőtelepítés folytatódik, és a Nemzeti Erdőtelepítési Program hosszútávú célként, mintegy 35-50 év során az ország erdősültségének jelenleg optimálisnak tartott 27%-ra történő növelését tűzte ki célul, amely további 680 000 ha új erdő telepítését jelenti. Az erdők szerkezet-átalakítása (nem őshonos faállományok lecserélése a termőhelynek megfelelő őshonos faállományokra, a sarj eredetű erdők mag eredetűvé alakítása) során a biodiverzitást növeljük, mind a fajok, mind az erdőállományok szerkezete tekintetében és az ökológiai szempontból kívánatos, folyamatos erdőborítás biztosításához kerülünk közelebb.”

2013. évi eredmények:

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyértelműen deklarálja, hogy az erdőgazdálkodás, az erdők védelme a vidékfejlesztés szerves része, és ennek keretében a fenntartható erdőgazdálkodás támogatására, az erdők környezeti állapotának javítására jelentős forrásokat különítettek el. Az erdőtelepítésekkel jelentős állami támogatással és szakmai munkával az ország erdősültségét sikerült emelni. Az uniós csatlakozásunk előtt nemzeti támogatással megkezdett erdőtelepítésekből az erdészeti hatóság a magánszektorban mindösszesen 514,19 hektár erdőtelepítést fejezett be.

A magánszektorra érintően a 2008. január 1. előtt véghasznált és 2013-ban befejezett erdőfelújítások összterülete 2164,82 hektár volt, amelyre még szintén tisztán nemzeti forrásból kaptak támogatást az erdőgazdálkodók.

Az erdőterületeket érintő, nem termelő jellegű beruházások támogatása célterület kapcsán az erdőszerkezet átalakítás 1187 hektáron valósult meg.

Megjelent "Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdei közjóléti létesítmények megvalósításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről" szóló 66/2013. (VII.29.) VM rendelet, amelynek nyomán 166 db támogatási kérelem érkezett.

Az erdő-környezetvédelmi program kapcsán a természetközeli erdőállapot kialakításának elősegítése érdekében a tárgyévben összesen 2047 ha-on valósultak meg a szükséges fejlesztések.

A NATURA 2000 előírásainak megfelelő erdőgazdálkodási tevékenység támogatása célfeladat kapcsán a tárgyévben összesen 96 758 hektár után kaptak kompenzációt az erdőgazdálkodók.

Az abiotikus erdőkárok után 2013. évben összesen 419 hektáron valósult meg a károsodott erdők helyreállítása.

4. Természetvédelem az erdőkben

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„A természeti értékek és területek védelmét, az erdők biológiai sokféleségének megőrzését nem lehet kizárólag védetté nyilvánított objektumokra (pl. fajokra, élőhelyekre, területekre) korlátozni, hanem az összes erdei ökoszisztéma természetközeli erdőgazdálkodási módszerekkel történő általános védelmét, kezelését kell megvalósítani.”

2013. évi eredmények:

Az erdőgazdálkodó társaságok szakmai feladataik során a természetközeli erdőgazdálkodásba egyre nagyobb területeket vonnak be.

Ennek eredményeként a 2013-ban vállalt és elvégzett feladatok:

- Növekszik a természetes felújítások részarány
- Hagyásfacsoportok, ökológiai zöldfolyosók visszahagyása természetvédelmi szempontból jelentős élőhelyeken
- Védőzónák visszahagyása védett állatok élőhelyeinek környezetében
- Időbeli és térbeli korlátozások betartása védett növény és állatfajok védelme érdekében
- Különleges fahasználati technológiák, munkaszervezés alkalmazása az erdőtalaj és a faállományok védelme érdekében
- Inváziós fajok visszaszorítása
- Őshonos fafajokkal történő állománycserék
- Többszintes erdők kialakítása

Több erdészeti társaság különféle források igénybevételével finanszírozta a természetvédelmi célú erdőkezelési feladataik végrehajtását, melyek az alábbi táblázat alapján számszerűsíthetők:

Erdészeti társaság neve	Támogatás összege (M Ft)	Forrás	Jogcím
Budapesti Erdőgazdaság Zrt.	151,2	LIFE+	LIFE10 NAT/HU/00020 Táborfalva (33,883 eFt); LIFE08 NAT/H/000289 Győr (117,323 eFt)
DALERD Zrt.	24,6	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
ÉSZAKERDŐ Zrt.	16,9	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
Gemenc Zrt.	57	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
Gyulaj Zrt.	61,4	KEOP	Természetvédelmi kezelések a Gyulaj Zrt. területén
Gyulaj Zrt.	11,4	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
KAEG Zrt.	33,59	KEOP	invazív fajok irtása (bálványfa)
KAEG Zrt.	20,4	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
KAEG Zrt.	12,73	KEOP	Esterházy kastélypark rekonstrukciója - előkészítő szakasz
KASZÓ Zrt.	1,5	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása
NYÍRERDŐ Zrt.	68,8	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
Pilisi Parkerdő Zrt.	27,979	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
Pilisi Parkerdő Zrt.	173,9	KEOP	Parkerdő Természetesen
Pilisi Parkerdő Zrt.	1,0	VM fejezeti kezelésű előirányzat	ÁGF – Erdészeti génmegőrzés
SEFAG Zrt.	26,2	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás
Szombathelyi Erdészeti Zrt.	20,1	EMVA	Erdőszerkezet átalakításra
Szombathelyi Erdészeti Zrt.+ÖNPI konzorcium	25,9	KEOP	Erdei élőhely-rekonstrukciók Vas megye védett természeti területein
VADEX Mezőföldi Zrt.	22,4	EMVA	Erdőszerkezet-átalakítás
Vértesi Erdő Zrt.	22,34	EMVA	Erdőszerkezet átalakítás

(forrás: MFB Zrt.)

5. Modern erdővédelem

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Az új szemléletű erdővédelem elsősorban a károk megelőzését, a természetes folyamatok nagyobb mértékű érvényesülését, az erdők önszabályzó képességének fokozását állítja középpontba. Az elmúlt években az erdőtüzek hazánkban is jelentős károkat okoztak, amelyek elkerülése érdekében a megelőzést szolgáló intézkedéseket fokozni kell. Az erdők vízgazdálkodásra gyakorolt pozitív hatásai: az ivóvízbázisok védelme, a csapadékvíz tárolása, a csapadék lefolyásának lassításával az árvízveszély csökkentése, a víztisztítás, vízminőség javítása az ország hegy és dombvidéki területeinek erdeiben mindenütt tapasztalhatók. A vízgazdálkodási célú erdőtelepítési intézkedések között kiemelten szerepel a vízgyűjtők és a folyók árterületeinek erdősítése. Kiemelten fontos továbbá a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módszerek alkalmazásának támogatása a vízerózió és az árvizek által veszélyeztetett területek vízgyűjtő területein.”

2013. évi eredmények:

Az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE) egyik fontos eleme az Erdővédelmi Hálózat (EVH I.). A 16x16 km-es mintavételi hálózat rácspontjaiban kijelölt erdőállományokban végzett egészségi állapotra vonatkozó felvételezés célja, hogy felmérjük, és folyamatosan nyomon kövessük az erdőkben zajló változásokat.

Az állandó mintaterületeken végzett rendszeres adatgyűjtések, vizsgálatok eredményeként pontos képet alkothatunk a különféle megbetegedések, károsodások megjelenéséről, intenzitásáról és térbeli elhelyezkedéséről, valamint ezek változásairól. E mellett az egyre szélesebb körű vizsgálatok lehetővé teszik a bekövetkezett változások ok-okozati összefüggéseinek feltárását, továbbá széles adatbázist jelentenek a kapcsolódó tudományágak számára.

Az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) munkatársai által elkészített felvételi adatok azt mutatják, hogy 2013-ban a fák egészségi állapotában minimális változás történt az előző évhez képest. A tünetmentes fák aránya 3,9%-al csökkent, ezzel párhuzamosan 3,6%-al emelkedett a veszélyeztetett fák aránya. Ezek a változások azonban lényegileg minimálisnak tekinthetők. A 2013-ban frissen elhalt egyedek aránya 0,1%-al kisebb az előző évinél. Az összes vizsgált fára vonatkozóan az átlagos levélvesztés mértéke 18,7% volt, ami kissé magasabb, mint a 2012. évi 17,9%, de ez sem jelent lényegi változást. A cser esetében intő jel, hogy a tünetmentes egyedek aránya jelentősen csökkent az előző évhez képest, mintegy 16,4%-al. Az egyéb tölgyeknél ugyanakkor javulás mutatkozott az átlagos kármérték és a tünetmentes egyedek arányában is. A bükköknél jelentős romlás következett be, mivel az átlagos kármérték a korábbi 13,8%-ról 22,3%-ra emelkedett. A tünetmentes egyedek arányában is jelentős, 19,8%-os csökkenés mutatkozott. Ez az állapotromlás az aszályos nyári időjárás miatt következett be.

Erdeink egészségi állapotáról szóló bővebb információ és részletes jelentés a <http://erti.hu/hu/publikációk/publikációs-hírek/521-evh-jelentések-2013-ról> linkről díjmentesen letölthető.

A jelenleg az MFB Zrt. tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó erdészeti társaságokat ért természeti károk közül a leggyakoribbak az ár- és belvíz, valamint az aszálykárok, de évről évre jelentkeznek az erdőállományokban a viharkárok, tűzkárok, a hó okozta töréskárok, illetve a biotikus károk (pajor, gyapjas lepke, szú, és egyéb másodlagos károsítók) is. Az erdészeti társaságoknál 2012-ben 1 092,8 M Ft, 2013-ban 1 580,9 M Ft összegű természeti kár keletkezett. A kárfelszámolás részben áthúzódott a 2013. évre.

Az MFB Zrt. az erdőgazdasági társaságok számára összesen 100 millió forint vissza nem térítendő tulajdonosi támogatást biztosított – a *Magyar Köztársaság 2012. évi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet 2.2.4.3. Állami tulajdonú társaságok támogatása: Az MFB Zrt. tulajdonosi joggyakorlásával kapcsolatos kifizetések jogcím* terhére. Az erdészeti társaságok által kezelt erdőterületen bekövetkezett természeti károk felszámolására a következő táblázat szerint megoszlásban került kiosztásra a jelzett összeg:

Erdészeti társaság neve	Tulajdonosi támogatás összege (E Ft)
Bakonyerdő Erdészeti és Faipari Zrt.	3 000
DALERD Délalföldi Erdészeti Zrt.	13 500
Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt.	5 500
Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.	4 000
HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.	12 500
HM VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt.	18 000
KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.	4 000
Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.	11 000
Mecsekerdő Zrt.	4 500
SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt.	4 500
Szombathelyi Erdészeti Zrt.	8 000
TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.	3 500
VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt.	3 000
Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt.	5 000
Összesen:	100 000

(forrás: MFB Zrt.)

Az érintett erdészeti társaságok „a Szerződés 87. és 88. cikkének a de minimis támogatásokra való alkalmazásáról” szóló, a Bizottság 1998/2006/EK rendelete (2006. december 15.) alapján részesültek támogatásban.

A természeti károk helyreállítását az erdészeti társaságok az alábbi uniós forrásokkal finanszírozták:

Erdészeti	Támogatás	Forrás	Jogcím
------------------	------------------	---------------	---------------

társaság neve	összege (M Ft)		
DALERD Zrt.	46,6	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása
ÉSZAKERDŐ Zrt.	10,5	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása – 2013. évi Támogatási határozat
Gemenc Zrt.	28,0	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása, 2013. évi rendkívüli dunai árhullám, erdősítésekben okozott károk, 2014. évi várható kiutalás
NYÍRERDŐ Zrt.	41,9	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása
VADEX Mezőföldi Zrt.	2,6	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása
Vértesi Erdő Zrt.	2,42	EMVA	Erdészeti potenciál helyreállítása
Összesen:	132,02		

(forrás: MFB Zrt.)

6. A fenntartható vadgazdálkodás

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„A jövő vadgazdálkodását főleg a természetes populációkra kell alapozni, a zárttéri vadtartás csak kiegészítő szerepet tölthet be az eredményesebb vadásztatás érdekében.”

A 2013. évben nem volt a célprogramhoz tartozó kiemelt tevékenység.

7. Racionális fahasznosítás

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Ökológiai és gazdasági szempontból is alapvető nemzetgazdasági érdekünk az újratermelhető, környezetbarát faanyag felhasználásának fokozása a nem megújítható nyersanyagok, a fosszilis tüzelőanyagok helyett.”

A 2013. évben nem volt a célprogramhoz tartozó kiemelt tevékenység.

8. Az erdészeti igazgatás feladatai

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Az erdészeti igazgatás munkáját úgy kell fejleszteni, hogy az állami akarat érvényesítése során az adott pillanatban jelentkező társadalmi és szakmai elvárásokat is maximálisan figyelembe vegye.”

2013. évi eredmények:

Az erdőtörvény módosításáról szóló előterjesztés közigazgatási egyeztetése megtörtént.

A megyei kormányhivatalok erdészeti igazgatóságai 2013-ban 14 erdőtervezési körzetben kb. 200.000 hektár erdő körzeti erdőtervezését végezték el. Az egyes körzetekre vonatkozó tervezési valamint gazdálkodási alapelveket az erdőgazdálkodásért felelős miniszter, az erdészeti igazgatóságok által biztosított adatok és javaslatok alapján, a 2013. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 60/2013. (VII. 19.) VM rendeletben állapította meg.

A minisztérium aktívan közreműködött az Európai Erdők Miniszteri Konferencia szakértői ülésein, így kiemelten a készülő Európai Erdőegyezmény szövegezésében. Az Egyezmény elfogadása esetén várhatóan jelentősen átrendezi majd az európai erdőszétpolitika jelenlegi szervezeti kereteit, így többek között újra kell gondolni az egyes fórumok szerepét és működését. Az ennek keretében megvalósítható szervezeti egyszerűsítést Magyarország támogatja.

9. Kutatás, oktatás és termelésfejlesztés

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„A kutatás és oktatás fejlesztése kihat a Program megfelelő tudományos megalapozására és a gyakorlati megvalósítás előfeltétele. A termelésfejlesztésre gyakorolt hatása miatt a kutatás és oktatás kiemelt a programon belül.”

2013. évi eredmények:

Elkészült a szerves talajok kiterjedését vizsgáló felmérés, melynek eredményei is beépítésre kerülnek majd a nemzeti jelentésekbe. A Nemzeti Agrár Innovációs Központ keretében működő ERTI elvégezte a több mint 16 hektáros energetikai kísérleti területek hozamméréseit, növényegészségügyi monitoringját, melyek eredményei hozzájárulnak az energetikai célú ültetvények befektetői, kivitelezői számára készülő ajánlati fajtagyűjtemény adatbázisának frissítéséhez.

Az ERTI a fatermési és erdőnevelési kísérleti parcellái közül a legértékesebb kísérleti területeken 2013-ban folytatta a Dunántúl bükk, cser és kocsánytalan tölgy erdőállományában közel 50 éve megkezdett adatgyűjtéseit. A különböző termőhelyű, fafajösszetételű és korú erdőkben elindultak a lékes felújítási kísérletek, amelyekben a vizsgálatok a felújulási és megmaradási képességre irányulnak.

10. Ember-erdő viszonyának javítása érdekében hatékony kommunikáció az erdőről

A Nemzeti Erdőprogramban megfogalmazott célok:

„Be kell mutatni a tartamos erdőgazdálkodás környezetbarát hatásait, az erdő szolgáltatásainak pozitív hozzájárulását a környezeti állapothoz és a társadalmi igények kielégítéséhez.”

2013. évi eredmények:

Az erdőgazdálkodók által fenntartott erdészeti erdei iskolák működtetése a fenntartók és az állami erdészeti társaságok feletti tulajdonosi joggyakorló MFB Zrt. támogató hozzáállásának köszönhetően külön állami támogatások hiányában is a korábban megszokott magas színvonalon valósult meg.

Az erdei iskolák új minősítési rendszerének egyeztetései 2013. évben is folytatódtak.

Az Erdők Hete rendezvényeinek záróeseményeként a Vidékfejlesztési Minisztérium 2013. október 5-én gyermekeknek, családoknak szóló nyílt napot szervezett a Vajdahunyadvárban.

A 2013. évben a Svájci-Magyar Együttműködési Program 4. prioritási területén belül, a környezeti kezdeményezések, biodiverzitás és természetvédelem nevű pályázatra az Emberi Erőforrások Minisztériuma Oktatásért Felelős Államtitkársága szakmai támogatásával a Környezet és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége „Égigérő Tanterem” címen nyújtott be pályázatot. A négy éves pályázati projekt keretében folyósított támogatásnak köszönhetően számos pedagógusnak és szakembernek szóló továbbképzés mellett szakmai anyagok készülnek, valamint több ezer gyermek kaphat támogatást erdei óvoda vagy iskola programon való részvételhez.

A 2013. évre betervezett feladatokat és azok megvalósítását, ráfordításait részletesen a beszámoló *melléklete* tartalmazza.